

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS PAŽANGOS DEPARTAMENTO EKONOMIKOS SKYRIAUS
PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS SISTEMOS BEI ELEKTROS ENERGIJOS
RINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4639“ PROJEKTO
(TAP-16-1803(4)) (TAIS NR. 16-10943(5))

2017-01-23 Nr. NV-236

Vilnius

Projekto rengėjas Energetikos ministerija.

Projekto tikslas iš esmės pritarti iniciatyvinės piliečių grupės teikiamam Elektros energetikos sistemos bei elektros energijos rinkos apsaugos įstatymo projektui, **kuriuo siūloma**, nustatyti apsaugos nuo trečiose šalyse, kuriose yra tam tikrų elektrinių, pagamintos elektros energijos patekimo į Lietuvos elektros energetikos sistemą bei elektros energijos rinką bendruosius įgyvendinimo principus, sąlygas ir etapus.

Dabartinė situacija:

- iki šiol nebuvo reglamentuojamas elektros energijos importo ribojimas iš grėsmę nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenei keliančių elektrinių.

Projekto esmė:

- Baltarusijoje Astrave statoma, o Karaliaučiaus srityje – pradėtos statyti, laikinai sustabdytos, tačiau vis dar planuojamos užbaigti branduolinės elektrinės kelia didelę grėsmę Lietuvai, pažeidžia Branduolinės saugos konvencijos principą, reikalaujantį derinti aikštelių branduolinėms jėgainėms statyti parinkimą su kaimyninėmis valstybėmis ir įvertinti jėgainių poveikį bei galimą žalą kaimyninių valstybių žmonėms, gamtinei ir urbanistinei aplinkai.
- **Siūloma Seimui tobulinti** įstatymo projekte siūlomas teisinio reguliavimo priemonės atsižvelgiant į nutarimo projekte pateiktas pastabas ir pasiūlymus:
 - vartoti *elektros energija, branduolinė elektrinė, grėsmę nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai keliančios elektrinės sąvokas*;
 - įvardinti konkrečias sritis (pvz. aplinkos apsaugos, branduolinės energetikos ir kt.), atitinkamas tarptautines organizacijas bei konvencijas, kurių reikalavimais turėtų būti vadovaujamas siūlant pripažinti šiuo įstatymo projektu apibrėžiamą atitinkamų trečiųjų šalių elektrinių statusą;
 - tikslinti įstatymo projekto paskirtį, nurodant, kad įstatymu siekiama apsaugoti Lietuvos elektros energetikos sistemą ir elektros energijos rinką nuo elektros patekimo ne iš konkretaus elektros energijos pagaminimo šaltinio, o iš trečiųjų šalių, kuriose yra grėsmę nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai keliančių elektrinių;
 - nurodyti, jog iki sinchronizacijos su KET elektros energetikos sistemos turėtų būti taikomos techninės priemonės, leidžiančios mažinti elektros energijos pralaidumą su trečiosiomis šalimis apimtis (pvz. perteklinių elektros energijos linijų išmontavimas, vidinio tinklo stiprinimas ar kt.), išskyrus tas, kurios darytų esminę neigiamą įtaką patikimam elektros energetikos sistemos veikimui.

Pažymėtina, kad įstatymo projekte apibrėžiamos elektros energijos patekimo į rinką ribojimai gali turėti neigiamos įtakos situacijai elektros rinkoje ir teisinių pasekmių, susijusių su tarptautiniais Lietuvos įsipareigojimais prekybos ir energetikos srityje.

Derinimas:

- projektas suderintas su Ūkio ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Europos teisės departamentu, Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija, Konkurencijos taryba, LRVK Teisės departamentu, LITGRID AB, Teisingumo ministerija.
- nutarimo projektas svarstytas Vyriausybės 2017 m. sausio 18 d. pasitarime, patikslintas pagal pasitarime išsakytus pasiūlymus.

Dalykinio vertimo išvada:

- Siūloma nutarimo projektą svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje.

LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 38, 01104 Vilnius,
Tel. (8 706) 64 715, faks. (8 706) 64 820, el. p. info@enmin.lt, enmin.lrv.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302308327

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2017-01-20

Nr. (17.2-16)3-136

Kopija:
Teisingumo ministerijai,
Užsienio reikalų ministerijai,
Europos teisės departamentui

DĖL NUTARIMO PROJEKTO TEIKIMO

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija pakartotinai teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos bei elektros energijos rinkos apsaugos įstatymo projekto Nr. XIIP-4639“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektu siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projektui ir pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Įstatymo projekte siūlomas teisinio reguliavimo priemonės atsižvelgiant į Nutarimo projekte pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

2017 m. sausio 18 d. Nutarimo projektas svarstytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarime, kuriame buvo išsakyti pasiūlymai dėl jo tobulinimo. Nutarimo projektas patikslintas pagal pateiktus pasiūlymus.

Projektą parengė Energetikos ministerijos Elektros ūkio skyrius, tiesioginis nutarimo projekto rengėjas – patarėjas Gediminas Karalius (tel. Nr. 8 706 64672, el. p. gediminas.karalius@enmin.lt), skyriaus vedėjo pavaduotoja – Justina Ratkevičiūtė (tel. Nr. 8 706 64727, el. p. justina.ratkeviciute@enmin.lt).

PRIDEDAMA: Nutarimo projektas, 5 lapai.

Energetikos ministras

Žygimantas Vaičiūnas

G. Karalius, 8 706 64 672, el. p. gediminas.karalius@enmin.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS SISTEMOS BEI
ELEKTROS ENERGIJOS RINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO PROJEKTO
NR. XIIP-4639

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2016 m. rugsėjo 14 d. sprendimo Nr. SV-S-1656 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos bei elektros energijos rinkos apsaugos įstatymo projektui Nr. XIIP-4639 (toliau – Įstatymo projektas) ir teikti šias pastabas bei pasiūlymus dėl Įstatymo projekte siūlomo teisinio reguliavimo priemonių tobulinimo:

1. Įstatymo projekte yra vartojamos dvi savarankiškos ir kituose Lietuvos Respublikos energetikos sritį reglamentuojančiuose įstatymuose neapibrėžtos ir nevartojamos sąvokos: *nešvari elektros energija ir nesaugi trečiosios šalies elektrinė*.

Įstatymo projekte vartojamos *nešvarios elektros energijos* sąvokos apibrėžimas nėra pateikiamas. Visgi, vertinant tai, kad ši sąvoka Įstatymo projekte yra išimtinai vartojama nurodant elektros energijos kilmę, nėra aiškus šios sąvokos vartojimo tikslas, kadangi elektros energijos, pagamintos šiuo įstatymu apibrėžiamose elektrinėse, įvardinimas nešvaria, įstatymo taikymui nesuteikia jokios papildomos teisinės prasmės. Atsižvelgiant į tai, siūlome atsisakyti *nešvarios elektros energijos* sąvokos kaip nesukuriančios pridėtinės vertės ir Įstatymo projekte vartoti Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme apibrėžtą terminą – *elektros energija*.

Nesaugios elektrinės apibrėžimas yra pateikiamas Įstatymo projekto 2 straipsnyje, tačiau pati nesaugios elektrinės sąvoka ir kai kurie jos apibrėžimo kriterijai yra abstraktūs ir nevienareikšmiški. Nėra apibrėžta, kaip turėtų būti nustatyta, ar tam tikri trečiosios šalies elektrinės technologiniai ypatumai, ar geografinė padėtis lemia tokį pavojų, dėl kurio tektų taikyti gyventojų apsaugomąsias priemones ar net evakuoti žmones, kokiais požymiais vadovaujantis turėtų būti sprendžiama dėl jų pavojingumo, koks skaičius gyventojų ir kokiam Lietuvos teritorijos plote turėtų būti laikomas pakankamai dideliu šiam pavojui pagrįsti bei koks subjektas galėtų atlikti tokius vertinimus ir priimti atitinkamus sprendimus.

Manome, kad nustatant į šio Įstatymo projekto taikymo sritį patenkančių elektrinių sąvoką ir apibrėžimą yra svarbu atsižvelgti į situaciją, kurioje yra atsidūrusi Lietuva dėl šalia Lietuvos sienų Baltarusijoje Astrave statomos branduolinės elektrinės, taip pat Karaliaučiaus srityje pradėtų ir šiuo metu laikinai sustabdytų, branduolinės elektrinės statybų, kurias vis dar planuojama tęsti. Lietuva nuo pat šių projektų pradžios nuosekliai siekė, jog Baltarusija ir

Rusija, plėtodamos šiuos branduolinių elektrinių statybų projektus, atsižvelgtų į Lietuvos interesus, ypačingai kiek tai susiję su aikštelių parinkimu, ir laikytųsi aukščiausių tarptautinių branduolinės ir radiacinės saugos bei aplinkos apsaugos reikalavimų, o taip pat savo įsipareigojimų šiose srityse. Tačiau nepaisant visų Lietuvos pastangų ir tarptautinių institucijų dalyvavimo, Baltarusija ir Rusija nesutinka konstruktyviai bendradarbiauti. Lietuva kelia klausimus dvišaliai ir tarptautinėse institucijose, tačiau iki šiol negauna moksliniais tyrimais ir tarptautinių institucijų reikalavimais bei rekomendacijomis pagrįstų atsakymų ir pagrindimo.

Todėl siekiant aiškumo, siūlome Įstatymo projekte vietoj *nesaugios elektrinės* sąvokos vartoti *grėsmę nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai keliančios elektrinės* sąvoką. Taip pat atsižvelgiant į potencialias grėsmes ir galimų neigiamų pasekmių mastą, siūlome apibrėžti, jog dėl grėsmių nacionaliniam saugumui, aplinkai bei visuomenės sveikatai turi būti vertinamos trečiosiose šalyse veikiančios ar statomos branduolinės elektrinės, esančios arčiau kaip 100 kilometrų atstumu nuo Lietuvos Respublikos sienos arba į kurių išplėstinę avarinio planavimo zoną patenka Lietuvos Respublikos teritorija ar jos dalis.

Įstatymo projekte taip pat reikėtų vartoti Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatyme apibrėžtą sąvoką – *branduolinė elektrinė*.

2. Kadangi grėsmių ir potencialių neigiamų pasekmių tikimybė ir mastas priklauso ne tik nuo tokių branduolinių elektrinių atstumo nuo Lietuvos Respublikos sienos, bet ir tokių kriterijų kaip gyventojų skaičius poveikį galinčiose patirti teritorijose, atstumas iki pagrindinių valstybės institucijų, aikštelių tinkamumas, pasirinkta technologija, projektiniai sprendimai, jų statybų ir eksploatavimo faktinio įgyvendinimo aplinkybės, tarptautinių įsipareigojimų ir rekomendacijų, susijusių su branduoline ir radiacine sauga bei aplinkos apsauga, vykdymas, o jų įvertinimas reikalauja specifinės kompetencijos, siūlome Įstatymo projekte nustatyti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė pagal poreikį įvertinusi šiais klausimais kompetentingų institucijų (pvz. Aplinkos ministerijos, Užsienio reikalų ministerijos, Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos, Radiacinės saugos centro ir kt.) išvadas, gali siūlyti Lietuvos Respublikos Seimui pripažinti tokias branduolines elektrines keliančiomis grėsmę nacionaliniam saugumui, aplinkai bei visuomenės sveikatai.

Įstatymo projekto 2 straipsnyje siūloma, kad šiuo įstatymu apibrėžiamas statusas galėtų būti pripažintas ir toms trečiųjų šalių elektrinėms, kurias projektuojant ar statant buvo pažeistos tarptautinės konvencijos bei tarptautinių organizacijų nustatytos saugos ir gerosios praktikos rekomendacijos ir tai yra pripažinusios kompetentingos institucijos. Siekiant aiškumo, Įstatymo projekte siūlome įvardinti konkrečias sritis (pvz. aplinkos apsaugos, branduolinės saugos ir kt.), atitinkamas tarptautines organizacijas bei konvencijas (pvz. Tarptautinės atominės energijos agentūra (TATENA), 1994 metų Branduolinės saugos konvencijos, Jungtinių Tautų Poveikio aplinkai įvertinimo tarpvalstybiniame kontekste konvencija (Espo konvencija), Jungtinių Tautų konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimanant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija) bei Jungtinių Tautų Tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir naudojimo konvencija), kurių reikalavimais turėtų būti vadovaujama siūlant pripažinti šiuo Įstatymo projektu apibrėžiamą atitinkamų trečiųjų šalių elektrinių statusą.

Taip pat siūlome atsisakyti Įstatymo projekto 2 straipsnyje numatyto kriterijaus, jog šiuo įstatymu apibrėžiamas statusas galėtų būti pripažintas ir toms trečiųjų šalių elektrinėms, kuriose elektros energija gaminama pažeidžiant Europos Sąjungos aplinkosaugos reikalavimus. Trečiosioms šalims nėra taikomi Europos Sąjungos aplinkosaugos reikalavimai, todėl nebūtų jokių teisinių ir praktinių galimybių nustatyti ir pripažinti tokio pažeidimo.

Atsižvelgiant į tai, kad įstatyminis reguliavimas turėtų būti orientuojamas į ateitį ir įstatymuose paprastai formuluojamos bendresnio pobūdžio nuostatos, o Įstatymo projekte numatoma apibrėžti bendruosius į jo taikymo sritį patenkančių trečiųjų šalių elektrinių kriterijaus ir atitinkamo statuso joms nustatymo ir pripažinimo tvarką, siūlome atsisakyti Įstatymo projekto 4 straipsnio pirmos dalies ir atskirai neišskirti konkrečios gyvenamosios vietovės – Vilniaus, ir konkrečios elektrinės – Baltarusijos Astravo rajone statomos atominės elektrinės. Tačiau siūlome šio Įstatymo projekto parengimo poreikį lemiančias priežastis išdėstyti Įstatymo projekto preambulėje.

3. Svarbu pažymėti, jog, atsižvelgiant į fizikos dėsnius, nėra galimybių nustatyti, kur konkrečiai yra pagaminta elektros energetikos sistemoje tekanti elektros energija, jeigu toje sistemoje veikia daugiau nei vienas elektros energijos gamybos šaltinis. Todėl siūlome tikslinti Įstatymo projekto 1 straipsnyje suformuluotą Įstatymo projekto paskirtį, nurodant, kad įstatymu siekiama apsaugoti Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą ir elektros energijos rinką nuo elektros patekimo ne iš konkretaus elektros energijos pagaminimo šaltinio, o iš trečiųjų šalių, kuriose yra grėsmė nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai keliančių elektrinių (pvz. „Šis įstatymas nustato apsaugos nuo elektros energijos patekimo į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą bei elektros energijos rinką iš trečiųjų šalių, kuriose yra grėsmė nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai keliančių elektrinių, bendruosius įgyvendinimo principus, sąlygas ir etapus.“). Atitinkamai šiuo aspektu tikslintinos ir kitos Įstatymo projekto nuostatos.

4. Įstatymo projekto 1 straipsnyje, apibrėžiant įstatymo paskirtį, nurodoma, kad įstatymas nustato apsaugos nuo nesaugiose trečiųjų šalių elektrinėse pagamintos nešvarios elektros energijos patekimo į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą bei elektros energijos rinką bendruosius įgyvendinimo principus, sąlygas ir etapus. Svarbu pažymėti, kad atsižvelgiant į šio nutarimo 3 punkte minėtus aspektus, susijusius su ribotomis galimybėmis identifikuoti elektros energetikos sistemoje tekančios elektros energijos pagaminimo šaltinį, gali būti vertinamos tik bendrųjų trečiosiose šalyse pagamintos elektros energijos srautų patekimo į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą ribojimo galimybės.

Pavyzdžiui, Įstatymo projekto 3 straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad Lietuvos Respublikos perdavimo sistemos operatorius turėtų užtikrinti, kad būtų įrengtos techninės priemonės būtinos apsaugai nuo nesaugiose trečiųjų šalių elektrinėse pagamintos elektros energijos patekimo į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą, o Įstatymo projekto 4 straipsnyje numatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos bei Lietuvos Respublikos elektros perdavimo sistemos operatorius būtinas apsaugos priemonės įgyvendina bei reikiamas teisinės prielaidas joms įgyvendinti užtikrina ne vėliau kaip iki 2018 metų gruodžio 31 d. Pabrėžtina, jog šio Įstatymo įgyvendinimo tikslais, kuriems Lietuvos Respublikos Vyriausybė iš esmės pritaria, pats efektyviausias būdas riboti Įstatymo projekte

apibrėžiamos elektros energijos patekimą į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą bei elektros energijos rinką yra Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos desinchronizacija nuo Nepriklausomų Valstybių Sandraugos šalių elektros energetikos sistemos (IPS/UPS) ir sujungimas su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu (toliau – Sinchronizacija su KET). Sinchronizacija su KET yra vienas iš prioritetinių darbų numatytų Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – XVII-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa), kurio tolesniam įgyvendinimui bus skiriamas ypatingas dėmesys. Visgi, Baltijos valstybių sinchronizacija su KET yra ilgalaikis ir kompleksinis procesas, priklausantis ne tik nuo Lietuvos Respublikoje priimamų sprendimų, dėl ko jo visiškasis įgyvendinimas gali užtrukti iki 2025 metų.

Iki to laiko, be įtakos ne tik Lietuvos, bet ir Latvijos bei Estijos elektros energetikos sistemų patikimumui, nebūtų įmanoma techninėmis priemonėmis visiškai apriboti Įstatymo projekte apibrėžiamos elektros energijos patekimo į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą.

Atsižvelgiant į šį nutarimo punktą išvardintas aplinkybes, siūlome pakoreguoti Įstatymo projekto 3 straipsnio 2 dalį, nurodant bendrąjį principą, jog Įstatymo projekte apibrėžiamos elektros energijos patekimas į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą ribojamas techninėmis priemonėmis vadovaujantis Įstatymo projekto 5 straipsnyje numatytais sąlygomis. Atitinkamai Įstatymo projekto 5 straipsnyje siūlome nurodyti, jog iki Sinchronizacijos su KET elektros energetikos sistemos turėtų būti taikomos techninės priemonės, leidžiančios mažinti elektros energijos pralaidumą su trečiosiomis šalimis apimtis (pvz. elektros energijos linijų išmontavimas, vidinio tinklo stiprinimas ar kt.), išskyrus tas, kurios darytų esminę neigiamą įtaką patikimumui elektros energetikos sistemos veikimui.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė iš esmės pritaria Įstatymo projekto 3 straipsnio 1 dalyje numatyto bendrojo principo dėl draudimo Lietuvos Respublikos elektros energijos rinkoje *prekiauti* šio Įstatymo projekte apibrėžiama elektros energija tikslams. Iš esmės tokia pati nuostata yra numatyta ir XVII-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje. Tačiau siūlome šią dalį formuluoti kaip draudimą į Lietuvos Respublikos elektros energijos rinką *patekti* šio Įstatymo projekte apibrėžiamai elektros energijai, pagamintai trečiosiose šalyse, kuriose veikia grėsmė nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai keliančios elektrinės, išskyrus energiją, būtiną sistemos patikimumui užtikrinti.

Tačiau pažymėtina tai, jog Įstatymo projekte apibrėžiamos elektros energijos patekimo į rinką ribojimai gali turėti neigiamos įtakos situacijai elektros rinkoje ir teisinių pasekmių, susijusių su tarptautiniais Lietuvos Respublikos įsipareigojimais prekybos ir energetikos srityje.

Kartu norime informuoti, jog XVII-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje yra numatyta mažinti priklausomybę nuo importuojamos elektros energijos didinant vidaus elektros energijos gamybą. Tai iš dalies prisidėtų prie Įstatymo projektu siekiamų tikslų įgyvendinimo.

Taip pat būtina pažymėti ir tai, kad Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos ir elektros rinkos veikimas daro įtaką ir kartu priklauso nuo kitų Europos Sąjungos valstybių

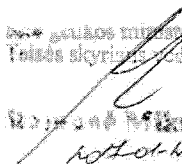
narių elektros energetikos sistemų ir rinkų, su kuriomis Lietuva yra sujungta, ypatingai Latvijos bei Estijos, veikimo. Todėl visų numatytų priemonių taikymo efektyvumas priklausys nuo bendradarbiavimo su šiomis šalimis ir jų pasiryžimo prisidėti taikant minėtas priemones.

5. Įstatymo projekto 5 straipsnyje siūloma nustatyti, jog Lietuvos Respublikos elektros perdavimo sistemos operatorius elektros energetikos sistemos desinchronizavimo nuo IPS/UPS energetikos sistemos ir sujungimo su KET tinklais darbui sinchroniniu režimu veiksmų planą rengia ir įgyvendina atsižvelgdamas į šio įstatymo bei Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas įstatymo nuostatas, sąlygas ir reikalavimus. Tačiau specialiajame Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas įstatyme jau yra numatyta, kad Lietuvos Respublikos elektros perdavimo sistemos operatorius Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integraciją į Europos elektros energetikos sistemas, kuri apima Sinchronizaciją su KET, įgyvendina Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka, o Lietuvos Respublikos Vyriausybė nustato Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas etapų įgyvendinimo kryptis ir konkrečių veiksmų planą, koordinuoja ir prižiūri jo įgyvendinimą. Todėl, siekiant išvengti teisinio reglamentavimo dubliavimo ir suderinti šio įstatymo ir Įstatymo projekto nuostatas, bei atsižvelgiant į anksčiau išdėstytas techninių priemonių taikymo aplinkybes, siūlome tikslinti Įstatymo projekto 5 straipsnio nuostatas, numatant, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė technines priemones, leidžiančias mažinti elektros energijos pralaidumus su trečiosiomis šalimis, kuriose yra Įstatymo projektu apibrėžiamų elektrinių, apimtis, nustato Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas etapų įgyvendinimo kryptį ir konkrečių veiksmų plane (toliau – Veiksmų planas). Jos turi atitikti reikalavimus, būtinus Sinchronizacijai su KET.

Taip pat atsižvelgiant į aukščiau išvardintas aplinkybes ir siūlymus, susijusius su techninių priemonių, skirtų apsaugai nuo šio Įstatymo projekte apibrėžiamos elektros energijos iš trečiųjų šalių patekimo į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą, įrengimo sąlygomis, siūlome Įstatymo projekto 5 straipsnio 2 dalyje numatyto 2001 m. vasario 7 d. tarp Lietuvos, Latvijos, Estijos, Rusijos ir Baltarusijos elektros perdavimo sistemų operatorių pasirašyto Elektros energijos sistemų lygiagretaus darbo susitarimo nutraukimo nesieti tik su tokių techninių priemonių įrengimu. Šio klausimo sprendimas turėtų būti sudėtinė Veiksmų plano dalis.

Ministras Pirmininkas

Energetikos ministras

Energetikos ministerijos
Tautos skyriaus vedėjo pavaduotoja
2017-01-20

Energetikos ministras

Žygimantas Vaičiūnas
2017-01-20

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO VALDYBA

SPRENDIMAS
DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ IŠVADŲ

2016 m. rugsėjo 14 d. Nr. SV-S-1656
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo valdyba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsniu ir atsižvelgdama į Seimo 2016 m. rugsėjo 10 d. posėdžio protokolą Nr. SPP-374, 2016 m. rugsėjo 13 d. posėdžių protokolus Nr. SPP-375 ir Nr. SPP-376, nusprendžia:

Prašyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateikti Lietuvos Respublikos Seimui išvadas dėl šių įstatymų projektų:

1. Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos bei elektros energijos rinkos apsaugos įstatymo projekto Nr. XIIP-4639.
2. Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 1, 3, 12, 13 straipsnių, antrojo skirsnio pavadinimo pakeitimo ir įstatymo papildymo 7¹ straipsniu įstatymo projekto Nr. XIIP-4683.
3. Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4690.

Seimo Pirmininkė

Loreta Graužinienė

Atspausdinta iš e-seimas.lrs.lt

„Projektas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ELEKTROS ENERGETIKOS SISTEMOS BEI ELEKTROS ENERGIJOS RINKOS
APSAUGOS ĮSTATYMAS**

2016 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato apsaugos nuo nesaugiose trečiųjų šalių elektrinėse pagamintos nešvarios elektros energijos patekimo į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą bei elektros energijos rinką bendruosius įgyvendinimo principus, sąlygas ir etapus.

2 straipsnis. Nesaugios elektrinės

Nesaugiomis trečiųjų šalių elektrinėmis vadinamos tokios statomos ar jau veikiančios elektros energijos generavimo jėgainės, kurios dėl savo geografinės padėties bei technologinių ypatumų kelia pavojų Lietuvos sostinei Vilniui ar didelei kurioje nors vietovėje gyvenančių Lietuvos Respublikos gyventojų daliai, dėl to kilus grėsmei tektų evakuoti tokiose vietovėse, kaip Vilniuje, gyvenančius žmones, arba kompetentingų institucijų yra pripažinta, kad tokias elektrines projektuojant ar statant pažeistos tarptautinės konvencijos bei tarptautinių organizacijų nustatytos saugos ir gerosios praktikos rekomendacijos, arba elektros energija jose gaminama pažeidžiant Europos Sąjungos aplinkosaugos reikalavimus. Ši energija laikoma nešvaria ekologiškai ir moraliai.

3 straipsnis. Bendrieji apsaugos principai

Nustatomi tokie Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos ir gyventojų apsaugos nuo nesaugiose trečiųjų šalių elektrinėse pagamintos nešvarios elektros energijos patekimo į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą bei elektros energijos rinką bendrieji principai:

1. Lietuvos Respublikos elektros energijos rinkoje draudžiama prekiauti nesaugiose trečiųjų šalių elektrinėse pagaminta nešvaria elektros energija.

2. Lietuvos Respublikos elektros perdavimo sistemos operatorius užtikrina, kad būtų įrengtos būtinos apsaugos nuo nesaugiose trečiųjų šalių elektrinėse pagamintos elektros energijos patekimo į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą techninės priemonės.

4 straipsnis. Priemonių įgyvendinimo nuostatos ir etapai

Atsižvelgiant į tai, kad Baltarusijos Astravo rajone statoma atominė elektrinė atitinka antrame šio įstatymo straipsnyje išvardintus kriterijus, o aikštelė jai statyti parinkta pažeidžiant tarptautinę praktiką bei nederinus su Lietuvos Respublikos Vyriausybe, pripažinti Astrave statomą atominę elektrinę nesaugia bei keliančia grėsmę Vilniui ir visai Lietuvai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos bei Lietuvos Respublikos elektros perdavimo sistemos operatorius būtinas apsaugos priemonės įgyvendina bei reikiamas teisinės prielaidas joms įgyvendinti užtikrina ne vėliau kaip iki 2018 metų gruodžio 31 d.

5 straipsnis. Įgyvendinimo sąlygos

Lietuvos Respublikos elektros perdavimo sistemos operatorius elektros energetikos sistemos desinchronizavimo nuo Nepriklausomų Valstybių Sandraugos šalių elektros energetikos sistemos (IPS/UPS) ir sujungimo su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu veiksmų planą rengia ir įgyvendina atsižvelgdamas į šio įstatymo bei Elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas įstatymo nuostatas, sąlygas ir reikalavimus.

Įrengus būtinas apsaugos nuo nesaugiose trečiųjų šalių elektrinėse pagamintos elektros energijos patekimo į Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą technines priemones, priimamas sprendimas dėl Lietuvos Respublikos elektros perdavimo sistemos operatoriaus atsisakymo pratęsti BRELL sutartį.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas“

LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, J.Tumo-Vaižganto g. 2, LT-01511 Vilnius, tel.: (8 5) 236 2444, (8 5) 236 2400,
faks. (8 5) 231 3090, el. p. urm@urm.lt, <http://www.urm.lt>
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188613242

LR Vyriausybės kanceliarijai

2016-05-30 Nr. (23.2.14)3-2779

Kopija:

Į 2016-05-18 Nr. S-17-1663

Energetikos ministerijai

Aplinkos ministerijai

Valstybinei atominės energetikos saugos
inspekcijai

Radiacinės saugos centrui

Lietuvos geologijos tarnybai prie Aplinkos
ministerijos

Aplinkos apsaugos agentūrai

DĖL LR SEIMO REZOLIUCIJOS IR VYRIAUSYBĖS PAVEDIMO VYKDYMO DĖL ASTRAVO AE

Atsakydami į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio 2016 m. gegužės 18 d. pavedimą Nr. S-17-1663 dėl Lietuvos Respublikos Seimo rezoliucijos „Dėl Černobylio atominės elektrinės avarijos 30-ųjų metinių bei Baltarusijos Astravo rajone statomos atominės elektrinės keliamo pavojaus Lietuvai ir siūlymo Lietuvos Respublikos Vyriausybei imtis visų reikiamų veiksmų grėsmei sumažinti“, pažymime, kad branduolinės saugos Lietuvos kaimynystėje užtikrinimo klausimas yra vienas svarbiausių Lietuvos užsienio politikos klausimų.

Vadovaujantis 2011 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 872 Lietuvos institucijos (Užsienio reikalų ministerija, Aplinkos ministerija, Energetikos ministerija, Valstybinė atominės energetikos inspekcija, Lietuvos geologijos tarnyba, Radiacinės saugos centras, Radioaktyvių atliekų tvarkymo agentūra) siekia užtikrinti branduolinę ir radiacinę saugą ir aplinkosaugos aspektus regione ir aktyviai kelia Lietuvos Respublikos kaimynystėje planuojamų statyti atominį elektrinių (toliau – AE) branduolinės ir radiacinės saugos ir aplinkosaugos užtikrinimo klausimus tarptautiniu mastu, ypač akcentuojant griežtą tarptautinių reikalavimų įgyvendinimą.

Lietuvos institucijos atkreipė tarptautinės bendruomenės dėmesį į Baltarusijos atominės elektrinės saugos, jos galimo poveikio Lietuvos visuomenei bei aplinkai klausimus. Šiuos klausimus Lietuvai keliant jau nuo 2010 metų, jie buvo įtraukti į atitinkamų tarptautinių organizacijų ir konvencijų darbotvarkes: Tarptautinės atominės energijos agentūros (TATENA), Europos Sąjungos institucijų, Europos branduolinės saugos organizacijų (WENRA, ENSREG), JT Espo konvencijos, JT Orhuso konvencijos, JT Branduolinės saugos konvencijos, Jungtinių Tautų ir kt. Lietuva šiuos klausimus kelia taip pat ir dvišaliame dialoge su Baltarusija – tiek ekspertiniu, tiek ir politiniu lygmeniu.

Pagrindiniai klausimai, į kuriuos Lietuva prašo Baltarusijos pateikti tyrimais pagrįstus atsakymus, yra:

- kodėl ir kokiais kriterijais remiantis AE statybai buvo pasirinkta aikštelė, vos 50 km nutolusi nuo Lietuvos sostinės Vilniaus, ar buvo įvertintos kitos aikštelės?

- Kada Baltarusija pasikvies TATENA specializuotą aikštelių vertinimo misiją (SEED misija, vertinanti aikštelės parinkimą ir atsparumą išorės poveikiams)?
 - Kokie seisminiai tyrimai buvo atlikti Astravo aikštelėje? 1887, 1893, 1896, 1908 ir 1987 m. teritorijose aplink Astravą buvo užfiksuoti 5-7 balų pagal Richterio skalę žemės drebėjimai; Lietuvos institucijos nustatė rimtų trūkumų Astravo aikštelės tyrimuose.
 - Kada Baltarusija atliks Astravo AE rizikas ir atsparumą vertinančius testus („stress tests“)?
 - Ar Astravo AE konstrukcijos atlaikytų sunkaus lėktuvo kritimą?
 - Kaip AE reaktorių aušinimui bus naudojamas Neries vanduo, kaip bus užtikrinamas nenutrūkstamas vandens tiekimas AE aušinimui? Kokį poveikį AE turės Neries ekosistemai ir geriamajam vandeniui?
 - Kokį poveikį AE eksploatacija normaliomis sąlygomis ir incidentų atveju gali turėti Lietuvos aplinkai ir gyventojams? Kokie bus rengiami avarinės parengties planai?
 - Kaip bus tvarkomos radioaktyvios atliekos ir panaudotas branduolinis kuras?
 - kiti su branduoline ir radiologine sauga bei aplinkosauga susiję klausimai.
- Baltarusijos teikiama medžiaga nuodugniai vertina atsakingos Lietuvos institucijos, tačiau iki šiol šie klausimai yra neatsakyti.

Svarbiausi Lietuvos veiksmai tarptautiniu mastu, siekiant atkreipti dėmesį į Baltarusijos AE saugos klausimus ir statybų teisėtumą:

- Lietuva nuo 2009 m. dalyvauja Baltarusijos AE projekto tarpvalstybinio poveikio aplinkai vertinimo (PAV) procese pagal *Jungtinių Tautų konvenciją dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste (Espo konvencija)*. PAV procesas išlieka atviras, nes Baltarusija iki šiol nėra pateikusi atsakymų į pagrindinius Lietuvos keliamus klausimus ir neatlikusi tarpvalstybinio PAV procedūrų, kaip to reikalauja Espo konvencija.
- 2011 m. birželio 16 d. Lietuva, negaudama atsakymų į esminius klausimus, susijusius su Baltarusijos AE sauga ir jos galimu poveikiu Lietuvos aplinkai bei gyventojams, pateikė skundą JT Espo konvencijos Įgyvendinimo komitetui dėl Espo konvencijos pažeidimų Baltarusijai atliekant AE projekto Astrave poveikio aplinkai vertinimą. 2013 m. balandžio mėn. Espo konvencijos Įgyvendinimo komitetas konstatavo, kad Baltarusija, vystydama AE projektą, pažeidė Espo konvenciją. Šias išvadas patvirtino ir 2014 m. birželio mėn. vykęs Espo konvencijos 6-asis Ministrų susitikimas (Espo MOP6), kuris nurodė Baltarusijai tęsti AE tarpvalstybinio PAV procesą, taip pat užtikrinti Lietuvos visuomenės teisę į informaciją, atsakyti į Lietuvos klausimus, atsižvelgti į pastabas ir t.t.
- 2016 m. kovo 15 d. Ženevoje vyko Espo konvencijos Įgyvendinimo komiteto susitikimas, kuriame buvo vertinama, kokių veiksmų ėmėsi Baltarusija, kad Astravo AE projektas atitiktų Espo konvenciją. Lietuvos delegacija akcentavo, jog Baltarusija nesiėmė konstruktyvių veiksmų, kad įgyvendintų Espo MOP6 rekomendacijas, nepateikė informacijos, kuri atsakytų į Lietuvos keliamus klausimus dėl Astravo AE projekto branduolinės saugos, aplinkosaugos ir poveikio Lietuvos aplinkai bei gyventojams, o Baltarusijos padaryti Konvencijos pažeidimai kelia daug rimtų abejonų dėl Astravo AE statybų teisėtumo. Komitetas, įvertinęs Lietuvos keliamus klausimus, pasiūlė įsteigti tarptautinę ekspertų komisiją, kuri padėtų objektyviai įvertinti Astravo AE projekto tarpvalstybinio poveikio aplinkai vertinimo procesą pagal Espo konvenciją. Tačiau susitikime Ženevoje Baltarusija griežtai pasipriešino tokios tarptautinės ekspertų komisijos sudarymui.
- 2014 m. birželio 30 - liepos 2 d. vykęs *Jungtinių Tautų konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija)* penktasis Šalių Susitikimas (Aarhus MOP5) taip pat pripažino, kad Baltarusija, vystydama šį projektą, pažeidė Orhuso konvenciją.
- 2015 m. kovo 27 d. Lietuva pateikė skundą Orhuso konvencijos Atitikties komitetui dėl Baltarusijos veiksmų vystant AE projektą ir Lietuvos visuomenės teisės į informaciją.
- Lietuva nuo 2012 m. ragina Baltarusiją pasikviesti TATENA SEED misiją, kuri įvertintų Astravo aikštelės tinkamumą AE statybai ir jos atrankos kriterijus. Lietuvos pastangomis atitinkamą rekomendaciją dėl SEED misijos taip pat priėmė ir JT Branduolinės saugos konvencijos peržiūros susitikimas, vykęs 2014 m. kovo 24-balandžio 4 d., bei Espo MOP6, vykęs 2014 m. birželio 2-5 d.

- LR užsienio reikalų ministras 2011 m. gegužės 20 d. ir 2012 m. lapkričio 29 d. oficialiais laiškais kreipėsi į TATENA generalinį direktorių Yukiya Amano. Laiškuose atkreipiamas dėmesys, kad Baltarusijos AE projektas vystomas pažeidžiant tarptautines konvencijas, saugos standartus ir įsipareigojimus, kad nėra užbaigtas PAV procesas; išreiškiamas susirūpinimas, kad parenkant aikštelę nebuvo įvertinti tokie kriterijai kaip gyventojų tankumas ir atstumas nuo tankiausiai apgyvendintos kaimyninės valstybės teritorijos, atkreipiamas dėmesys, kad Astravo aikštelės nėra įvertinę tarptautiniai ekspertai bei prašoma TATENA paramos įtikinant Baltarusiją pasikviesti SEED misiją.
- Lietuva nuo 2009 m. nuolat kelia Baltarusijos AE klausimą **dvišaliame dialoge su Baltarusija**, įskaitant Lietuvos ir Baltarusijos prekybos ir ekonominio bendradarbiavimo komisijos (TVK) susitikimus. TVK, vykusiam 2015 m. lapkričio 9-10 d., Lietuvos pusė dar kartą paragino Baltarusiją ištaisyti Espo konvencijos pažeidimus, pateikti atnaujintą PAV ataskaitą ir surengti viešuosius klausymus Lietuvos visuomenei Lietuvoje.
- 2016 m. balandžio 26 d. Vilniuje įvyko Lietuvos ir Baltarusijos užsienio reikalų viceministrų, A. Krivo ir A. Kupčinos susitikimas, kurio metu Lietuva dar kartą išsakė susirūpinimą Astravo AE projektu ir paragino Baltarusiją nuosekliai įvykdyti tarptautinius įsipareigojimus, kad vystomas projektas atitiktų tarptautinius aplinkosaugos ir branduolinės saugos standartus. Susitikime akcentuota, kad tarp kitų priemonių būtina nedelsiant pasitelkti TATENA SEED misiją ir atlikti Astravo AE projekto atsparumo testus („stress-tests“). Lietuva taip pat pakvietė Baltarusiją dar kartą apsvarstyti Espo konvencijos Įgyvendinimo komiteto pasiūlymą Lietuvai ir Baltarusijai įkurti tarptautinę ekspertų komisiją, kuri padėtų objektyviai įvertinti Astravo AE projekto tarpvalstybinio poveikio aplinkai vertinimo procesą pagal Espo konvenciją.
- 2016 m. gegužės 5 d., reaguojant į Baltarusijos spaudoje paskelbtą informaciją apie 2016 m. balandžio mėn. Astravo AE įvykusį incidentą, į Užsienio reikalų ministeriją buvo skubiai iškvieistas Baltarusijos ambasadorius Lietuvoje A. Korol. Jam buvo įteikta nota, kuria prašoma skubiai pateikti informaciją apie minėtą įvykį, taip pat ir apie visus kitus incidentus, kurie galimai įvyko Astravo aikštelėje nuo statybos darbų pradžios. Gegužės 6 d. Baltarusija, prieš tai neigusi, oficialiai pripažino, kad incidentas Astravo AE visgi buvo užfiksuotas. Baltarusijos energetikos ministerijos teigimu, 2016 m. balandžio 8 d. liejant tarp abiejų reaktorių statomo korpuso perdangas buvo pažeistos laikančiosios konstrukcijos.
- Kadangi Baltarusija planuoja AE reaktorių aušinimui naudoti **Neries vandenį**, Lietuva, pabrėždama šio projekto galimą įtaką Neries ir Nemuno upių baseinui, nuolat kelia Baltarusijos AE aplinkosaugos klausimus ir JT Helsinkio vandens konvencijoje. Lietuvos iniciatyva 2013 m. ES Užsienio reikalų tarybos išvadose dėl *Vandens diplomatijos* įtvirtintas bendradarbiavimo dėl tarpvalstybinių vandens resursų naudojimo principas. Pažymėtina, kad Lietuva su Baltarusija ir Rusija neturi teisinio reguliavimo, susijusio su Nemuno baseino vandens telkinių naudojimu ir apsauga, todėl Lietuva ragina Baltarusiją kuo greičiau pasirašyti dar nuo 2009 m. derinamą dvišalį Techninį protokolą dėl bendradarbiavimo Nemuno baseino valdymo klausimais ir baseino vandens atsakingo naudojimo.
- Tęsiamas **bendradarbiavimas su ES**, siekiant aktualizuoti branduolinės saugos ES kaimynystėje klausimus. Lietuvos iniciatyva į 2011 m. kovo 25 d. Europos vadovų tarybos (EVT) išvadas buvo įtrauktas raginimas atlikti atsparumo testus (angl. *stress-tests*) pagal ES metodologiją ne tik ES esančiose atominėse elektrinėse, bet ir kaimyninėse šalyse, taip pat ne tik veikiančiose, bet ir naujai statomose AE. Raginimas atlikti atsparumo testus ES kaimynystėje pakartotas ir 2011 m. gruodžio 9 d. EVT išvadose. Baltarusija, taip pat ir Rusija, įsipareigojo atlikti šiuos testus 2011 m. birželio 23 d. su Europos Komisija pasirašytoje deklaracijoje, tačiau iki šiol testų neatliko.
- Lietuvos iniciatyva branduolinės saugos stiprinimas ES kaimynystėje (įskaitant Baltarusiją ir Rusiją) tapo sudėtine *ES Energetinės diplomatijos* veiklos plano, patvirtinto ES Užsienio reikalų taryboje 2015 m. liepos 20 d., dalimi. Taipogi pavyko pasiekti, kad 2016 m. vasario 15 d. ES Užsienio reikalų tarybos išvadose dėl sankcijų Baltarusijai nuėmimo būtų pažymėta branduolinės saugos svarba ir Baltarusija dėl Astravo AE projekto saugaus vystymo buvo paraginta konstruktyviai bendradarbiauti su atitinkamomis tarptautinėmis institucijomis.
- 2016 m. vasario mėn. Europos Sąjungai panaikinus sankcijas Baltarusijai, Europos finansinės institucijos (Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (EBRD), Europos investicijų bankas

(EIB)) imasi iniciatyvų stiprinti bendradarbiavimą su Baltarusija ir didinti europinio finansavimo prieinamumą Baltarusijoje vystomiems projektams, taip pat ir energetiniams. Lietuva buvo viena iš ES šalių narių, labiausiai palaikiusių sankcijų Baltarusijai panaikinimą, tačiau kartu akcentavo, kad skiriant finansavimą būtina užsitikrinti, kad Baltarusija vykdys reikiamas reformas. Ypač daug dėmesio turi būti skiriama Baltarusijos priimtų tarptautinių įsipareigojimų ir jai pateiktų rekomendacijų aplinkosaugos ir branduolinės saugos srityje vykdymo priežiūrai. Lietuva tarptautinėse finansinėse institucijose kelia klausimą, kad Astravo AE projektui ir su juo susijusiems energetiniams projektams Europos finansinių institucijų parama skiriama neturėtų būti.

- 2016 m. gegužės 26 d. Briuselyje vyko Lietuvos institucijų (Energetikos, Užsienio reikalų, Aplinkos ministerijų, Valstybinės atominės energijos saugos inspekcijos, Lietuvos geologijos tarnybos, Radiacinės saugos centro, AB „Litgrid“) ir Europos Komisijos Energetikos generalinio direktorato, Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi generalinio direktorato ir Jungtinių tyrimų centro ekspertų susitikimas, kuriame Lietuvos delegacija pristatė svarbiausius klausimus, susijusius su Astravo AE projektu: branduolinė sauga ir aplinkosauga (ypač didelis dėmesys skirtas Astravo aikštelės pasirinkimo problematikai, seisminiams ir geologiniams aspektams), elektros importas iš trečiųjų šalių ir priemonės, galinčios užtikrinti vienodas konkurencines sąlygas (*level-playing-field*) rinkoje ES ir trečiųjų šalių elektros gamintojams. Europos Komisijos ekspertai pripažino, kad Lietuvos susirūpinimas Astravo AE projekto aplinkosauga ir branduoline sauga yra pagrįstas, ir šiai temai turi būti skiriama daugiau dėmesio. Lietuvos pusė pasiūlė kartu su Europos Komisija sukurti bendrą veiksmų planą Astravo AE projekto klausimais.

- Astravo AE klausimas, Lietuvos iniciatyva, svarstomas ir Baltijos Ministrų Taryboje. Numatyta parengti bendrą Lietuvos, Latvijos ir Estijos ministrų laišką Europos Komisijai, atkreipiant dėmesį į tai, kad Astravo AE projektas yra nesaugus, nes vystomas pažeidžiant tarptautinius branduolinės saugos ir aplinkosaugos standartus, taip pat raginant ES lygiu imtis reguliacinių priemonių riboti elektros, pagamintos nesaugiose atominėse elektrinėse, patekimą į ES rinką. Laiške numatoma taip pat atkreipti dėmesį, kad nepakankamos investicijos į branduolinę saugą ir aplinkosaugą Rusijoje bei Baltarusijoje ne tik kelia aplinkosaugos ir branduolinės saugos grėsmes, bet taip pat iškreipia ir konkurencinę aplinką bei sudaro nevienodas sąlygas ES elektros gamintojams konkuruoti su elektros gamintojais iš Rusijos ir Baltarusijos, todėl būtina imtis priemonių lygioms konkurencinėms sąlygoms (*level-playing-field*) užtikrinti.

- Lietuva tarptautinėse organizacijose akcentuoja, kad šalys, vystančios branduolinės energijos programas, privalo laikytis tarptautinių branduolinės saugos ir aplinkosaugos standartų. Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) formate Baltarusijai du kartus (2015 m. gruodį ir 2016 m. balandį) siūlius priimti deklaraciją dėl Černobylio AE avarijos metinių minėjimo, Lietuva abu kartus pasiūlė rezoliucijos tekste atkreipti dėmesį ir į branduolinės saugos standartų laikymosi svarbą, kad ateityje panašios avarijos nepasikartotų. Tačiau šie Lietuvos pasiūlymai sulaukė pasipriešinimo (2015 m. gruodžio mėn. iš Baltarusijos, Rusijos ir Armėnijos; 2016 m. balandžio mėn. iš Rusijos ir Armėnijos). Tvirta Lietuvos pozicija branduolinės saugos standartų laikymosi klausimu ir Lietuvos iniciatyva sutelkta Europos Sąjungos šalių parama nulėmė tai, kad šios rezoliucijos, į kurias atsisakyta įtraukti įsipareigojimus dėl branduolinės saugos standartų, liko nepriimtose.

- Lietuva siekia atkreipti tarptautinės bendruomenės dėmesį į Baltarusijos AE saugos problematiką ir kitose tarptautinėse organizacijose: Šiaurės ir Baltijos šalių ministrų susitikimuose (NB6, NB8), Branduolinio saugumo viršūnių susitikime (2016 m. kovo 31 – balandžio 1 d. Vašingtone), Azijos ir Europos dialoge (ASEM), Jungtinių Tautų būstinėje Niujorke. ir kt.

Būtina tęsti ir stiprinti pastangas regiono ir ES lygiu. Užsienio reikalų ministerija užtikrina, kad ir toliau sieks išnaudoti visus galimus tarptautinius instrumentus ir telkti tarptautinės bendruomenės paramą Baltarusijos AE saugos užtikrinimo klausimu, taip siekiant užtikrinti Lietuvos gyventojų saugumą ir apginti Lietuvos Respublikos interesus.

Užsienio reikalų ministerija ir toliau reikalaus, kad Baltarusija kaip galima greičiau pasikviestų TATENA specializuotą aikštelių vertinimo SEED misiją nešališkam aikštelės atrankos kriterijų ir Astravo aikštelės tinkamumo AE statybai įvertinimui. Taip pat Lietuvos institucijos toliau ragins Baltarusiją atlikti atsparumo testus Baltarusijos AE projektui, vadovaujantis Europos Sąjungos

metodologija. Lietuva taip pat sieks, kad Baltarusija persvarstytų savo neigiamą poziciją dėl tarptautinės ekspertų komisijos sudarymo Baltarusijos AE projekto įvertinimui, kaip tai pasiūlė Espo konvencijos įgyvendinimo komitetas. Lietuvos institucijų požiūriu, šie veiksmai yra būtinos sąlygos, kad dialogas su Baltarusija galėtų būti tęsiamas.

Tuo pačiu norime pažymėti, kad svarbiausi artėjantys tarptautiniai renginiai, kuriuose Lietuvos institucijos turi ir toliau siekti, kad būtų objektyviai įvertinti Baltarusijos veiksmai vystant Astravo AE projektą, pripažinti tarptautinių konvencijų pažeidimai bei priimti atitinkami sprendimai:

- TATENA generalinė konferencija 2016 m. rugsėjo 19-23 d.;
- Jungtinių Tautų Branduolinės saugos konvencijos šalių susitikimas 2017 m. balandžio mėn.;
- Jungtinių Tautų Espo konvencijos šalių susitikimas 2017 m. birželio mėn.;
- Jungtinių Tautų Orhuso konvencijos šalių susitikimas 2017 m. liepos mėnesį.

Manome, kad labai svarbu išlaikyti Lietuvos institucijų iniciatyvas kelti branduolinės saugos kaimynystėje klausimus tarptautiniu mastu, stiprinti regioninį bendradarbiavimą. Pažymėtina, kad parlamentinė diplomacija taip pat ženkliai prisideda prie tarptautinės paramos telkimo, todėl Astravo AE probleminių klausimų įtraukimas į parlamentinių susitikimų darbotvarkes sustiprintų nuoseklų Lietuvos interesų atstovavimą ir gynimą.

Viceministras

Raimundas Karoblis

Gitana Grigaitytė, tel. 8 706 52886, el.p. gitana.grigaityte@urm.lt

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS DEPARTAMENTAS**

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL
LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS SISTEMOS BEI ELEKTROS
ENERGIJOS RINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO PROJEKTO
NR. XIIP-4639“ PROJEKTO (TOLIAU – NUTARIMO PROJEKTAS).
(TAP NR. 16-1803; TAIS NR. 16-10943(2))**

2016-11-21Nr.NV-3639

Vilnius

Įvertinę Nutarimo projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir teisės technikos reikalavimams teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Nutarimo projekto 1 punkto ketvirtosios pastraipos antru ir trečiu sakiniais teikiami abstraktūs siūlymai dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos bei elektros energijos rinkos apsaugos įstatymo projekto Nr. XIIP-4639 tobulinimo, naudojant tokias formuluotes kaip „nėra apibrėžta, kaip turėtų būti nustatyta, ar tam tikri trečiosios šalies elektrinės technologiniai ypatumai < > lemia tokį pavojų < > , kokiais požymiais vadovaujantis turėtų būti sprendžiama dėl jų pavojingumo“ arba „nurodyti konkrečius jų technologinius ypatumus“, „įvardinti konkrečius požymius, pagal kuriuos būtų sprendžiama dėl tokių elektrinių geografinės padėties ir technologinių ypatumų keliamo pavojaus“. Atsižvelgiant į tai, kad Energetikos ministerija yra atsakinga už valstybės politikos formavimą energetikos srityje, ji ir turėtų Nutarimo projekte konkrečiai nurodyti kaip tobulinti Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos bei elektros energijos rinkos apsaugos įstatymo projekte Nr. XIIP-4639 nurodytą teisinį reguliavimą - pagal Konstituciją Vyriausybė teikia Seimui įstatymų projektus, Seimas juos priima, taigi, Vyriausybės nuomonė turi būti aiški.
2. Nutarimo projekto 1 punkto penktoje pastraipoje taisytinos kai kurios nuorodos į minimas konvencijas – pvz. terminas „Jungtinių Tautų Branduolinės saugos konvencija“ keistinas į „1994 m. Branduolinės saugos konvencija“ (toks terminas yra vartojamas kituose teisės aktuose - pvz. Lietuvos Respublikos įstatyme dėl koncesijos suteikimo ir Lietuvos Respublikos esminių turtinių įsipareigojimų prisiėmimo Visagino branduolinės (atominės) elektrinės įstatyme, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 26 d. nutarime Nr. 1058 "Dėl Branduolinio saugumo konvencijos nuostatų įgyvendinimo"). Kartu koreguotina nuoroda į Orhuso konvenciją - terminas „Jungtinių tautų konvencijos“ keistinas į „Jungtinių Tautų konvencija“ o žodis „konvencija“ einantis po žodžio „klausimais“ brauktinas.
3. Nutarimo projekto 2 punkto paskutinėje pastraipoje keistina formuluootė „visais šiais klausimais“, atskleidžiant jos turinį, o Nutarimo projekto nuostatose vartojamą žodį „siūlytina“ (šis žodis yra pavartotas visuose Nutarimo projekto punktuose) reikėtų keisti į „siūlome“ ar pan., tam kad Vyriausybės pozicija būtų išreikšta aiškiai ir nedviprasmiškai
4. Jei Nutarimo projekto 3 punkto pirmoje pastraipoje turimas mintyje veiksmų planas, nurodytas Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas įstatymo (toliau – Integracijos įstatymas) 6 str. 1 dalyje, tuomet nuoroda į šį planą keistina, dėstant jį taip - „Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas etapų įgyvendinimo veiksmų planas“. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Integracijos įstatyme yra numatytas tokio plano patvirtinimas, o ne parengimas, kaip yra nurodoma Nutarimo projekto 3 punkto pirmoje pastraipoje. Paminėtina ir tai, kad toks planas iki šiol nėra patvirtintas, todėl manytume, kad argumentas naudojamas Nutarimo projekto

3 punkto pirmoje pastraipoje dėl elektros energetikos sistemos de-sinchronizavimo nuo IPS/UPS energetikos sistemos ir sujungimo su KET tinklais darbui sinchroniniu režimu veiksmų plano kaip galimai dubliuojančio planą, nurodytą Integracijos įstatyme, šiuo atveju nėra tinkamas.

5. Atsižvelgiant į tai, kad Nutarimo projekto 3 punkto antroji pastraipa kalba apie aplinkybes ir siūlymus išdėstytus Nutarimo projekto 2 punkte, todėl manytume, kad ši nuostata (t.y. Nutarimo projekto 3 punkto antroji pastraipa), turėtų būti įkorporuota į Nutarimo projekto 2 punktą.
6. Nutarimo projekto 3 punkto paskutinėje pastraipoje pirmą kartą minint BRELL sutartį įrašytinas tikslus jos pavadinimas, kartu pateikiant ir trumpinį.
7. Vertinant Nutarimo projekto 4 punkto nuostatos turinį, manytume, kad ji pagal savo prasmę suponuoja kitos Vyriausybės pozicijos teikimą, t.y. pozicijos pritarti projektui, tačiau pasiūlyti projekto nesvarstyti, kartu teikiant siūlymus dėl Seime svarstomame teisės akto projekte siūlomo teisinio reguliavimo priemonių tobulinimo (žr. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2015 m. sausio 22 d. raštu Nr. (1.5)2T-96 pateiktų rekomendacijų dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų projektų, kuriais teikiamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvados dėl Lietuvos Respublikos Seime svarstomų teisės aktų projektų, kuriomis pasiūlyta vadovautis Vyriausybės 2015 m. vasario 4 d. pasitarimo protokolu Nr. 4, 1.2 papunkčio antrąją pastraipą ir 1.3 papunkčio antrąją pastraipą). Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad šiuo atveju Vyriausybė pati turėtų įsipareigoti atlikti tam tikrus veiksmus (t.y. parengti Integracijos įstatymo ir Elektros energetikos įstatymo pakeitimų projektus), o ne siūlyti tai daryti Seimui, kas mūsų nuomone nėra korektiška.

2 - ojo teisinės ekspertizės skyriaus vedėja

Ieva Peciukonienė

Išrašas

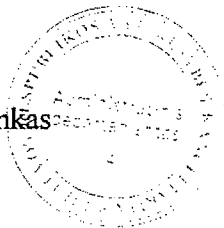
LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ PASITARIMO PROTOKOLAS

2017 m. sausio 18 d. Nr. 2

7. Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos bei elektros energijos rinkos
apsaugos įstatymo projekto Nr. XIIP-4639 (TAP-16-1803(3) (16-10943(4)

Šį klausimą svarstyti Vyriausybės posėdyje, Energetikos ministerijai patikslinus
teikiamą nutarimo projektą pagal Užsienio reikalų ministerijos ir Krašto apsaugos ministerijos
pastabas.

Ministras Pirmininkas

Saulius Skvernelis

prie 14 klausimo (LRV pos.)

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai

2017-01-24 Nr. (1.6.) LT-64
I 2017-01-20 Nr. (17.2-16)3-136

Kopija

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

DĖL IŠVADOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS SISTEMOS BEI ELEKTROS ENERGIJOS RINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4639“ PROJEKTUI

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento patvirtinimo“, 78.1 p. nuostatas, pagal kompetenciją išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos bei elektros energijos rinkos apsaugos įstatymo projekto Nr. XIIP-4639“ projektą, pastabų ir pasiūlymų neturi.

Teisingumo ministrė

Milda Vainiūtė

Andrius Miliūnas, (8 5) 266 29 06, el. p. andrius.miliunas@tm.lt

Originalas nebus siunčiamas

